BUITEN

20E JAARGANG No. 50. ZATERDAG 11 DECEMBER 1926.

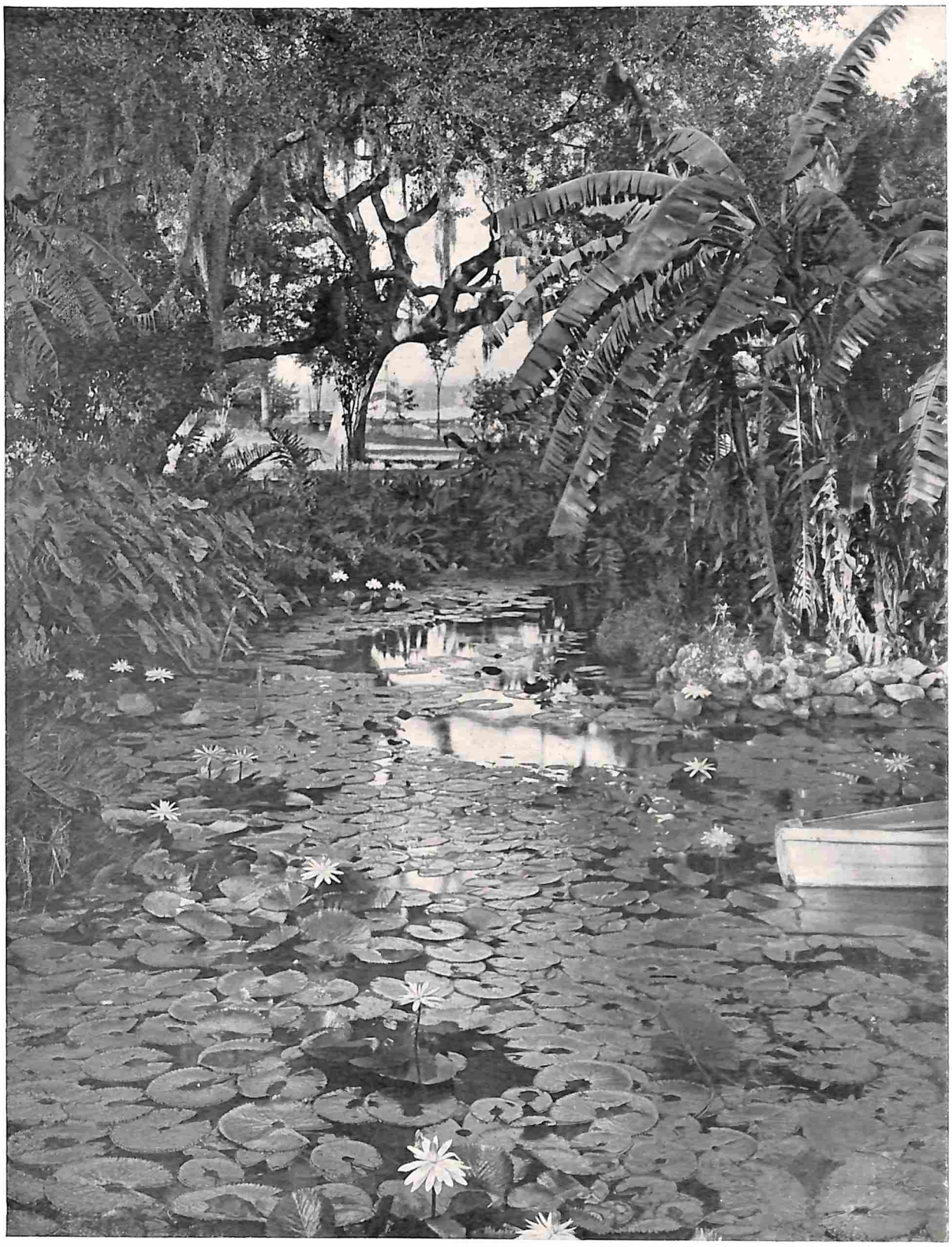

AAN DEN MOND DER HILLBOROUGH-RIVIER IN HET ONLANGS ZOO GETEISTERDE TAMPA (FLORIDA).

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

AAN DEN MOND DER HILLBOROUGH-RIVIER IN HET ONLANGS ZOO GETEISTERDE TAMPA (FLORIDA) ILL. BLZ. 589
MEVROUW MARIANNE, DOOR M. C. V. ZEGGELEN (21) BLZ. 590, 599
DE SPAARNDAMMERDIJK (GEÏLL.), DOOR R. H. HERWIG . . . . . BLZ. 592—595
MIJNHEER DE MAROISE'S KERSTMIS, DOOR ANDRÉ THEURIET . . . . . BLZ. 594
PARELS EN PAARLEMOER (GEÏLL.), DOOR A. W. FRANCKEN . . . . . BLZ. 595—597
HAAGSCHE KERKEN, SLOT (GEÏLL.), DOOR KATE DE RIDDER . . . . . BLZ. 598—599
VEERTIENDE EEUWSCHE BRUG TE CROWLAND AAN DE WELLAND RIVIER (ILLUSTRATIE) . . . . . BLZ. 600

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

MEVROUW MARIANNE

DOOR

M. C. VAN ZEGGELEN.

21)

DAT spelletje duurde zoo lang en de stemmen der twee menschen klonken zoo zacht, want zij spraken samen, kleine korte zinnen zeiden zij, ze verbeeldden zich in een grooten tuin te wandelen, waarin zij vroeger samen gewandeld hadden, zij verbeeldden zich in Parijs op een heuvel te zitten waar een hooge kerk stond, zij verbeeldden zich waar zij zouden zijn samen later, maar zij spraken over andere gewone dingen en die woorden en klanken waren zoo zacht en welluidend in Othello's ooren dat hij rechtop in slaap viel en droomde . . . . droomde dat zijn eigen groote Baas tusschen hen in zat en hem over den kop streelde. . . . . .

— —

Dominé Hoogland was besloten heden middag aan zijn dochter het groote nieuws mede te deelen dat tot nu toe zorgvuldig voor haar verborgen was gehouden, uit vrees voor nieuwe emotie. Nu zij echter weer met de buitenwereld in aanraking kwam, achtte hij den tijd dáár, haar in te lichten, voor anderen het konden doen. Het huis in de Spuistraat was verkocht en hij zelf had zijn emeritaat als predikant verzocht, en zou zich terug trekken in een buitenhuis te Bloemendaal. Hij wist welk een groote verandering dit voor zijn Marianne zoude zijn. Hij wist dat zij met hart en ziel aan het ouderlijk huis hing, vooral aan den tuin, en het uitstel was hem niet onwelkom geweest. Marianne wachtte haar Vader in David's kamers eveneens met het besluit dat te vertellen wat haar nu geheel vervulde en ook zij wist dat zij den vader, die pas zulk een grooten schok in zijn leven had doorstaan, geen nieuwe emotie mocht bezorgen, maar een ander mocht haar tolk toch niet zijn, kon dit ook niet. Niemand anders dan hij die er nu niet meer was had het kunnen zijn, omdat hij alles wist. Maar, Floris, die zooeven met Othello was heengegaan, hij had Vader ook op de hoogte kunnen brengen en Vader zou naar hem geluisterd hebben als naar een oud vertrouwde. Had Floris het bovendien niet zelf aangeboden? Maar zij had gemeend, dat het beter, eerlijker was, met haar Vader zelf, alleen, rechtuit te spreken. Zij had haar werk gedaan. De schrijftafel was opgeruimd. Zij had ook het kleine adresboekje gevonden van David, waarin Annette's woning vermeld was. Verder had ze ingepakt wat met haar mede zou gaan; verbrand wat volgens David's verlangen verbrand moest worden. Met hoed en mantel aan wachtte zij bij het venster staande op haar Vader. Buiten speelde een straatorgel een bekende deun en zij was zoo verdiept in de grijze door regen glinsterende straat daar beneden, waar de menschen onder hun bolzwarte parapluien voorbij gingen, dat zij pas bij het openen van de deur zich omwendde. Zij had zijn stap op de trap niet gehoord. „Vader!" — „Kind!" — En toen hun handen in elkaar lagen en zij haar gezicht naar 't zijne hief, was 't of door hen beiden de schroom ging, de angst elkaar pijn te moeten doen. — „Ik kom wat vroeg, kind, want ik heb je wat te vertellen." — „Ik u ook, Vader." En zij gingen zitten hand in hand op de canapé bij het venster. Het orgel was verder getrokken, tinkelde zijn zeurig dansje fijn en kleintjes in de lucht. Dominé Hoogland had zijn nieuws aan vele vrienden, aan vele catechisanten moeten vertellen, maar het aan zijn Marianne te zeggen kostte hem veel, en hij begon met te duiden op alles wat achter hen lag. Het was zooveel geweest. — „Ik voel me oud. Ik moet mijn plaats afstaan aan jongeren, blijmoediger menschen en daarom ga ik heen — en het huis," hij drukte haar hand, „het huis heeft toevallig een goeden kooper en wij, je Moeder en ik, trekken naar buiten." — „Waarheen?" vroeg ze zacht. — „Naar Bloemendaal." — „Dicht bij Opa en Oma". — „En niet ver van den Haag." Hij zag naar haar gezichtje dat niets liet blijken van verrassing of droefheid. Zij zwegen een oogenblik. Toen nam zij zijn hand in haar beide handen en ze zag hem aan met haar groote kalme oogen, waarin nu zulk een raadselachtig lichtje scheen. — „Vader, ik had u haast hetzelfde te zeggen . . . ik . . . ik ga ook heen." — „Jij? wou Bas . . ." — „Zonder Bas, Vader, ik ga alleen." — „Ik begrijp je niet, kind." — „Ik heb besloten, Vader, van Bas heen te gaan. Ik mag niet langer bij hem blijven. Ik wil weg." Dominé Hoogland zeide zacht en kalm: „Dat meen je niet Marianne." — „Dat meen ik wèl, Vader." — „Wat heeft Bas je gedaan?" — „Niets." — „Waarom wil je dan heen?" — „Omdat ik hem wat gedaan heb." — „Als dat zoo is, denk je het dan op die manier goed te maken?" — „Ja Vader, ik hoor niet bij hem, dat is mij nu duidelijk. Ik heb hem onrecht gedaan door met hem te trouwen — zoo alleen kan ik 't goed maken door van hem heen . . . . te gaan." — „Marianne", zei dominé Hoogland — „je verkeert in een waan". Marianne glimlachte. Zij dacht aan Chimère, chimères, Louise! het stuk dat zij als klein meisje David en Louise had zien spelen. Waan! Waan! Chimères! Zij voelde hoe haar Vader zijn hand los maakte. Zij zag dat hij voor haar ging staan en ze hoorde zijn zachte diepe stem, maar het ontroerde haar niet. „Hij is je man. Je bent hem trouw verschuldigd. Je hebt het beloofd. Als je die belofte breekt ben je een meineedige! Denk je dat dit in den geest van onzen David is, je man te verlaten om een waandenkbeeld? — Hij is altijd goed voor je geweest. Het huwelijk is heilig. Het is door God ingezegend en kan door den mensch niet verbroken worden. Marianne, jij, jij de dochter van een godsdienstleeraar, màg dat niet doen, zelfs al had Bas je bedrogen . . wat hij toch niet heeft, niet waar?" Marianne sloeg even hare oogen op. — „Zelfs al ware dit zoo", ging haar Vader voort die zooiets ongeloofelijk achtte, „zelfs al ware dit zoo, dan nog moet de vrouw vergeven en vergeten, maar waar dit niet zoo is, Marianne, mag je niet toegeven aan een gril." Marianne sloeg de handen voor haar gezicht. — „Het is immers niets dan dat, meisje?" vroeg hij en zich naar haar over buigend streelde hij haar wang. „Je bent te geschokt geweest over David's heengaan, is 't niet? Is 't niet? zeg maar Jannetje. Wij vergeven je alles . . . ." — Nu stond ze op. Ze zag hem flink in de oogen. „Vader, ik meen wat ik zeg. Ik wil van Bas weg, omdat 't goed is." Dominé Hoogland nam zijn hand van haar schouder. Hij klemde zijn lippen opeen zooals ook Marianne dat kon doen. Een groote droefheid trok door zijn oogen. Zij voelde hevig de pijn die zij hem aandeed en zachter begon ze weer: „Vader" maar hij schudde het hoofd. — „Als je zoo overtuigd bent, Janne, hoef je mij niet meer zoo aan te spreken, dan heb je mij niet meer noodig . . . . Waar wilde je heen gaan?" — „Tijdelijk naar Lindenhof. Floris was hier. Hij heeft 't me aangeboden, het huis staat leeg tot het verkocht wordt." — „Als je dàt doet, Marianne, zie me aan, ik wil het, als je dat doet, is mijn huis voor je gesloten." — „Waarom? Waar-

om, Vader?" klonk haar stem zacht. — „Dat begrijp je wel, Marianne. Je bent geen kind meer. Als je weg wilt gaan, dan kan je naar je grootouders gaan of naar je andere familie of vrienden . . . ." — „Ik wil alleen zijn, Vader, ik moèt alleen zijn . . . . begrijpt u dat niet?" ✉ Opeens trof hem de innig hulpelooze droeve uitdrukking in haar oogen. Hij kwam naar haar toe, trok haar met beide handen naar zich toe. — „Mariannetje, kind, ik wil geduld met je hebben. Ik zal wachten tot Zondag over acht dagen, als ik mijn afscheidspreek houd; dan zal jij, jij me komen zeggen wat God je in je hart gegeven heeft. Beloof je me dat?" — Zij knikte. „Ik beloof het u." ✉ Er werd op de deur getikt. De juffrouw kwam zeggen dat het rijtuig voor mevrouw er was. Marianne zag de kamer rond. Hier zou zij niet meer terug komen en toch was haar gevoel geen droefheid. Wat zij hier dezen middag beleefd had, deed haar dankbaar zijn. Zij had Floris gevonden. Het was alsof David haar in zijn plaats een ander had gegeven, alsof hij deze kamer er voor had uitgezocht om haar het beste te geven voor haar verdere leven: het weten dat zij elkander lief hadden . . . . maar ook niet meer dan dàt, want Floris was gebonden door Gabrielle. Marianne zou zich los kunnen maken van Bas, Floris kon zich niet van Gabrielle losmaken. Beiden hadden dit gezien en beiden hadden de nieuwe pas ontdekte schat hoog gedragen boven hun wenschen uit. Zij hadden afscheid genomen. Ze wisten alleen dat zij elkander zoo lief hadden, dat er een kracht voor hun leven uit zou opbloeien. — „Kom kind, het wordt tijd." Dominé Hoogland zag met bevreemding naar het stralend gezicht van zijn dochter.

— —

✉ Bas was uit Engeland weergekeerd. Hij vond dezelfde uitdrukking op Marianne's gezicht terug, die kalme geresigneerdheid, die hem onrustig maakte. Hij voorvoelde dat er iets ging gebeuren, dat zij een besluit genomen had, dat zij misschien eindelijk de gebeurtenis met Annette zou ophalen, hem verwijten zou doen en deed zij dat, dan in Godsnaam zou hij bekennen. Beter was alles te bespreken, dan deze toestand! Maar Marianne deed haar bezigheden in huis als altijd, zij vroeg zelfs of zij de correspondentie voor Klank en Gedachten weer op zich zou nemen, en wat hij met het blad dacht te doen nu hij de redactie alleen had? — „Opdoeken", zei hij — „'t blad wordt een strop voor me." — „Dat is jammer. Is er onder jongere schrijvers niet iemand die zou willen?" — „Jij bijvoorbeeld?" — „Ik? nee Bas. Mij moet je uitschakelen." ✉ Zij zaten aan de koffietafel toen dit gesprek plaats had. Hij schoof zijn bord en mes met een ruk van zich af, gooide zijn servet er naast. „En waarom, waarom Marianne, moet ik jou uitschakelen? Wat ben je van plan?" ✉ Zij zag hem aan, en nu opeens besloten dat te zeggen wat zij nog had willen uitstellen, begon ze hem zacht, als ingehouden, te vertellen wat er in haar omgegaan was sedert Davids dood. Zij zeide hem hoe haar twijfel van vroeger opeens na zijn heengaan zekerheid was geworden dat zij niet van Bas hield zoo als zij van haar man zou moeten houden, zij zeide hem dat zij hem onrecht had aangedaan en nog meer onrecht zou aandoen door te blijven, dat zij vast besloten was hem vrij te maken, dat hij misschien of wel zeker, nog gelukkig kon worden met een ander, dat zij hem dankte voor alles wat hij voor haar gedaan had en dat zij hem vergeving vroeg voor het onrecht dat zij hem had aangedaan. Zij voelde Othello's kop op haar schoot terwijl ze dit alles zeide, en 't was of zij de kleine glinsterende oogen van den hond op zich voelde rusten. Zij had nu niets meer te zeggen en toen zij zweeg kwam er geen antwoord. Bas had zijn gezicht onder het spreken naar den tuin gewend. Een minuut bleven zij zoo zitten, toen sloeg de klok op den schoorsteenmantel twee zilveren slagen. ✉ Bas stond snel op. „Ik zal over alles nadenken . . . 'k moet weg nu", en achter zijn stoel met de handen op de leuning zei hij, haar sterk aanziende: „Weet je wel, Marianne, dat het leven van een gescheiden vrouw niet alles is?" Marianne knikte. — „Neen, dat weet je niet. Je hebt er wel eens over gehoord maar je hebt 't nog niet ondervonden. Je wordt geminacht, je wordt bekletst, de beste vrinden en je familie keeren je den rug toe. Zoo is de maatschappij. Ik weet 't." — „Ja, ja maar toch, Bas . . . ." — „Alles is beter dan met mij . . . . alles is beter dan met zoo'n kerel als ik ben . . ." — „Neen, neen dat heb ik immers niet gezegd — ik heb je toch alles uitgelegd. O Bas, voel je dan niet dat het tusschen ons geen liefde is?" — Hij kwam nu dichter bij haar en hij vroeg: „Is het niet anders dan dat, Marianne, is er geen andere reden?" ✉ Zij begreep opeens wat hij van haar wilde weten. „Dat is de hoofdreden, Bas, alle andere mistoestanden zijn daaruit voortgekomen, ik tel ze niet. Bas, het was alles omdat ik, toen ik met je trouwde, niet zoo van je hield als een vrouw van haar man moet houden." ✉ Zij had haar hand op zijn arm gelegd. Ze voelde er al haar overredingskracht in trillen. — „Weet je dit dan nu?" — Zij liet haar hand vallen. „Ja, ... nu weet ik dat." — „Zoo", zeide hij, „dus er is een ander." — „Maar nooit zullen wij samen zijn, het kan niet, Bas. Hij heeft een vrouw." — — „Daar kan hij zich toch immers van vrij maken, net zoo gemakkelijk als jij het denkt te doen!" zeide hij cynisch. — Zij was nu ook opgestaan. Er glansde verontwaardiging in haar oogen. — „Neen, neen, dat kan niet, dat mag hij niet. Je moet me gelooven. Ik zeg je de waarheid." ✉ Bas voelde zich plotseling zwak worden. Nu hij haar daar voor zich zag met die gloeiende kleur, die schitterende oogen, nu was ze opeens voor hem de begeerlijke vrouw, zijn oude Marianne, en dit ging hij verliezen! Hij bracht de hand aan z'n hoofd. Hij voelde hoe het perste in zijn keel, achter z'n oogen. Hij wilde niet huilen — hij wilde niet laf zijn, maar er klonk iets als 'n snik door de kamer. — „Bas", zeide ze met een veranderde zachte stem. — Maar hij weerde haar af, liep snel naar de deur en sloot die achter zich. — Marianne voelde een zware moeheid door zich heen trekken.

— —

's Middags kwam Rika haar boven zeggen dat Mevrouw Hoogland er was. Haar Moeder! En zij begreep het dadelijk uit het gebaar, waarmede Moeder Antje haar tegemoet kwam, de twee handen uitgestrekt, Vader had Moeder verteld van haar voornemen. Zij zegen samen neder op de canapé en Moeder hield haar handen nog altijd vast. — „Marianne, ik ben zoo geschrokken. In Godsnaam kind, doe ons dat verdriet niet aan. Denk er eens aan wat Vader al achter den rug heeft, denk eens aan den moeilijken tijd waarin hij nu is, het afscheid van zijn gemeente. Ik zie zoo tegen de toekomst op, hoe goed het ook voor hem is dat hij eens rust krijgt; als er dat nieuwe verdriet over jou nu bijkomt, zal hij ziek worden. Marianne, jij bent nu het eenige dat hij nog heeft . . . ." — „O Moeder, Vader heeft u!" — „Mij, ja, maar jij bent z'n kind. Jij bent nu ook David voor hem. Hij houdt zoo ontzaglijk veel van je." — Dan ging Moeder Antje zachter voort, als was zij bang door iemand verstaan te worden: „Waarom wil je van Bas weg? Hij is toch goed voor je. Hij is knap, dat heeft hij getoond onlangs met dat proces van Mevrouw Wedelwende. En dat moet je toch dankbaar stemmen, is het niet?" — Mevrouw Hoogland wachtte een antwoord, nogmaals vroeg zij: „Is 't niet?" en Marianne knikte haastig. „Ja, ja, Moeder", maar zij dacht plotseling aan het document, gevonden in David's bureau, het pak dat zij stil bij Bas' papieren had gelegd en waarvan zij niets meer gehoord had. — „En hij draagt je op de handen. Ik moet 't bekennen, Marianne, vroeger toen hij nog student was, had ik niet zoo'n goeden dunk van hem. Als ik tusschen hem en de Rave had moeten kiezen als schoonzoon dan had ik de Rave gekozen. Maar nu na al deze jaren zijn wij van hem gaan houden, Vader en ik, omdat hij goed voor jou is en dat is 't beste wat een vrouw verlangen kan, Marianne. Niet iedere man is goed voor z'n vrouw. Er is zooveel verborgen leed in huwelijken, er wordt door vele vrouwen stil geleden." — „Waarom doen zij dat, Moeder?" — „Waarom? Omdat er nog vrouwen zijn die het woord trouw kennen, Marianne. Omdat er nog vrouwen zijn die weten dat het hun plicht is te vergeven en te vergeten . . . ." — „En omdat er vrouwen zijn die niet durven breken!" — Mevrouw Hoogland trok met een zenuwachtigen ruk haar rechter handschoen uit. „Hoe kom je aan die ideeën, Marianne? Hoe is 't mogelijk! en zeg me nu eens ronduit, ronduit, ik heb toch wel eenig recht op je vertrouwen zou ik denken, waarom wil je van Bas weg?" — „Ik heb het al aan Vader gezegd, Moeder, omdat ik niet genoeg van hem houd." — „Heb je dat dan vroeger niet geweten?" — „Neen Moeder, het is me langzamerhand duidelijk geworden." — „Dan moet 't je nu langzamerhand duidelijk worden dat je een zondig spel speelt, Marianne. Dat is geen reden om van je man weg te gaan." — Marianne boog haar hoofd. „Ik vind het de eenige geldige reden, Moeder." — Moeder Antje stond op. Ze klapte zacht met de twee uitgetrokken handschoenen op haar linker hand.

(*vervolg op bladz. 598*).

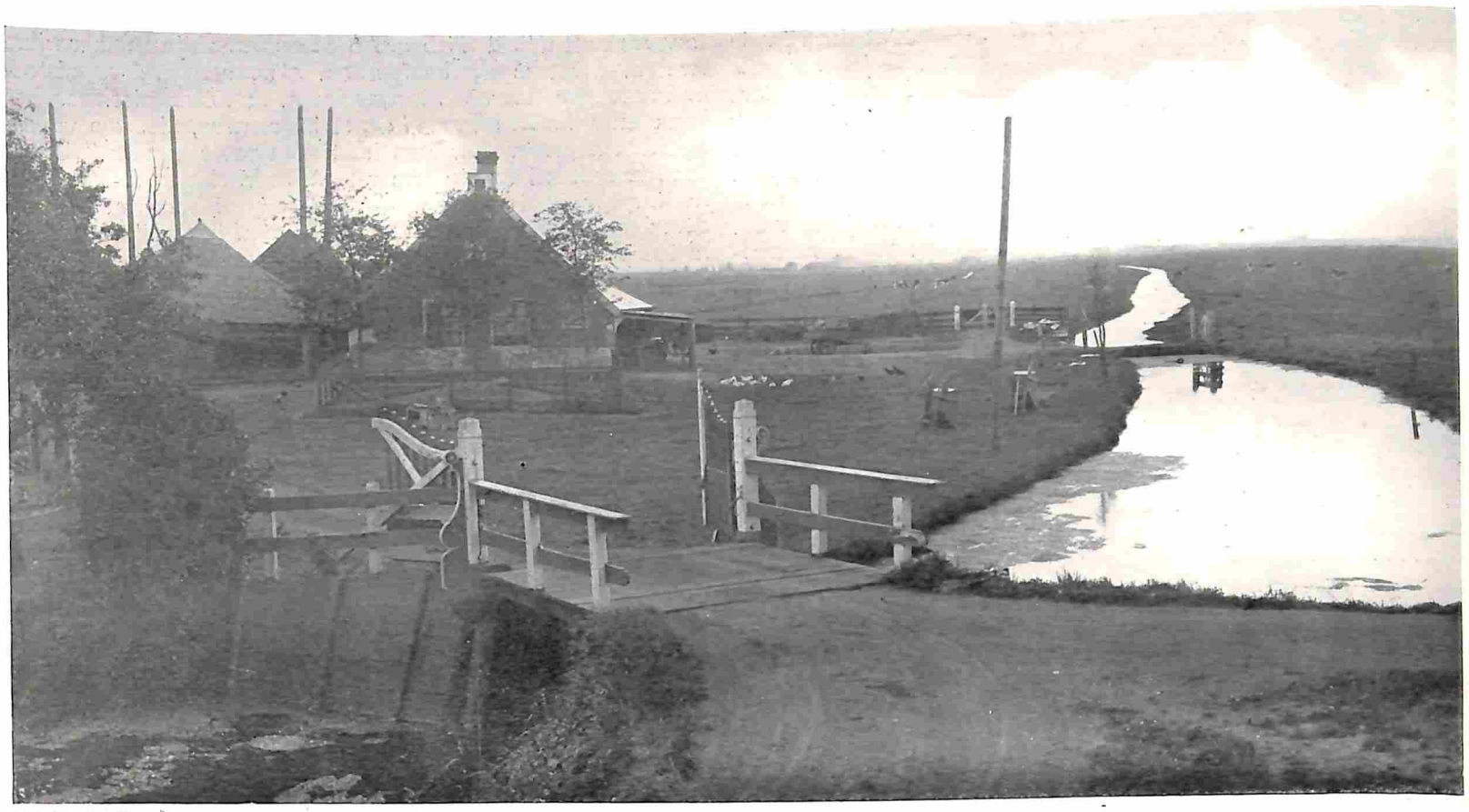

Foto R. H. Herwig.

BOERDERIJ AAN DEN SPAARNDAMMERDIJK.

DE SPAARNDAMMERDIJK.

MET recht mocht Vondel spreken van een Amsterdam, dat zich zoo heerlijk open doet aan IJ en Amstel, al had toen reeds het IJ iets van zijn breedte voor de stad moeten inboeten, al stroomde reeds in zijn tijd de Amstel niet meer vrij in het open IJ uit. Ruim een eeuw vóór de prins onzer dichters zijn schoone verzen schreef, lag de stad nog mooier aan den grooten inham van de Zuiderzee, die tot bijna aan den voet der duinen in het land doordrong. De Buitenkant, de tegenwoordige Prins Hendrikkade, was omstreeks 1500 de zuidelijke IJ-oever, waarlangs de toen reeds belangrijke koopstad zich in den vorm van een halve maan uitstrekte. Twee torens, de Schreierstoren en de Heilige Kruistoren (de latere Haringpakkerstoren) moesten de veste tegen een mogelijken vijandelijken vlootaanval beschermen. ✉ Tusschen beide bolwerken liep de vestinggracht in een halven boog om de stad (tegenwoordige Geldersche kade, Kloveniersburgwal en Singel). Aan den westkant gaf de fraaie Haarlemmerpoort met haar zes torens, staande op de tegenwoordige Haarlemmersluis aan het eind van den Korten Nieuwen dijk, toegang tot een weg, die liep, waar nu de Haarlemmerstraat en de Haarlemmerdijk liggen. Deze weg werd aan de noordzijde door het IJ bespoeld, aan de zuidzijde door lage weilanden begrensd. Langs de tegenwoordige Spaarndammerstraat ongeveer zal men ook toen den Spaarndammerdijk bereikt kunnen hebben. Deze dijk, die tot het dorp Spaarndam loopt, vormde de zuidgrens van het toen zoovele malen grootere IJ, dat aan de noordzijde Durgerdam, Schellingwoude, Nieuwendam, Buiksloot, Kadoelen, de Oostzaansche Overtoom, Zaandam, de Westzaansche Overtoom, Nauerna en het Zuidereinde van Assendelft bespoelde. Eenige eilandjes als De Hoorn en Ruigoord waren in dat groot water te vinden. Niet alleen van de Zuiderzee tot het Noordsch Venetië ontwikkelde zich in den loop der jaren een drukke scheepvaart, ook van de Zaanstreek naar d koopstad Amsterdam voeren vele schepen, terwijl talrijke vaartuigen koe s zetten naar Spaarndam om door het Noorder Spaarne of de Liede haar weg zuidwaarts te vervolgen. ✉ Juist in deze Novemberdagen hebben we in dag- en weekblad kunnen lezen hoe voor een halve eeuw dit groote water werd drooggelegd, terwijl in de lengterichting tusschen twee dijken een flink kanaal werd uitgebaggerd. In aansluiting met de doorgraving van Holland op zijn Smalst — daar waar het IJ het dichtst de Noordzee naderde — werd dit kanaal voor de hoofdstad de lands de lang begeerde waterweg naar zee. Met den aanleg van het Noordzeekanaal ging de drooglegging van het IJ gepaard. Een jaar na de opening van het Noordzeekanaal — in 1877 dus — werden de nieuwe gronden in gebruik genomen. De dijken van het vroegere IJ bleven. ✉ 't Was de noordelijke of Waterlandsche IJ-dijk, die bij de overstrooming in 1916 het water tegenhield. De noordelijke IJ-dijk is niet zoo duidelijk meer in zijn geheel te onderscheiden. Beter gaat dat met den zuidelijken IJ-dijk — den zoogenaamden Spaarndammerdijk — die nog als één doorloopende weg van Amsterdam naar Spaarndam loopt. 't Is langs dien dijk, die ± 3 M. boven A. P. ligt, dat we den geduldigen lezer tot gids willen dienen. ✉ Indien we onzen tocht langs den geheelen dijk wilden maken, zouden we in Amsterdam aan 't eind van de Spaardammerstraat of de Zaanstraat moeten beginnen. Het gedeelte tusschen de hoofdstad en Sloterdijk levert echter niet veel moois op. Zonder veel te verliezen, kunnen we den tocht aanvangen in laatstgenoemd dorp. Vele Amsterdammers meenen, dat Sloterdijk hoofdzakelijk aan de zuidzijde van de Haarlemmervaart ligt. Niets is minder waar! Als we de brug overgaan tegenover de halte van de E. S. M., komen we langs de school heel spoedig aan den dijk, die hier in de onmiddellijke nabijheid van de trekvaart ligt. Daar vinden we het oude middelpunt van het dorp. Daar verrijst, aan den binnenkant van den dijk, even rechts van den toegangsweg, het aardige met klimop begroeide kerkje met gedeeltelijk houten toren. Een steenen trap of stoep voert van den dijk-kruin naar ben den. Rondom de kerk ligt de begraafplaats, waar heel wat dooden rusten. Zelfs tegen den voorgevel en tegen den linkerzijmuur vinden we staande grafzerken, die de daar aangebrachte familiegraven aanduiden. Boven vele dezer grafkelders vinden we wapenschilden aangebracht. Links van de kerk voert een breed voetpad van grafsteenen naar de achter het kerkhof staande woningen. ✉ Enkele ouderwetsche heerenhuizen, die hier langs den dijk staan, wijzen op het belang, dat de Spaarndammerdijk vroeger voor het verkeer had. Toen er nog geen harde wegen waren, vormde een stevige, hoogliggende dijk in de lage moerassige landen natuurlijk een goede verbindingsweg. En moerassig was deze streek zeer zeker in den tijd toen nog de golven van IJ en Haarlemmermeer vrij spel hadden. Tijdens het beleg van Haarlem b.v. vinden we dezen dijk dan ook telkens weer genoemd als verbindingsweg tusschen Amsterdam en het leger van don Frederik, dat voor de benauwde veste lag. ✉ Zooals overal zien we ook in Sloterdijk langs den dijk nieuwbouw. En als we onzen tocht naar 't westen voort-

zetten, bemerken we — even voorbij het punt waar een rechterzijweg naar beneden den polder ingaat — een heele rij nieuwe woningen. Natuurlijk houden wij den dijk, die zich eerst wat van de spoorbaan verwijdert, om die bij den eersten molen aan de Haarlemmer trekvaart zoo dicht mogelijk te naderen. Daar liggen dijk, spoor, tram en straatweg vlak naast elkaar. ✕ Van dit punt hebben we een mooi uitzicht. Achter ons de groote stad met haar vele torens, waarboven de Westertoren hoog uitsteekt. Dichtbij de toren van de nieuwe R. K. kerk aan den Admiraal de Ruyterweg. Rechts in de verte over de polderlanden de Hembrug. Links is het al bedrijvigheid! De spoorbaan, waarover vele treinen van en naar Amsterdam loopen, de trambaan met de talrijke grijze wagens der E. S. M., de Haarlemmerweg met zijn druk verkeer. Iets verder de weg van Sloterdijk naar Osdorp, waaraan het voetbalveld van Sloterdijk. ✕ Al spoedig buigt de dijk weer van de spoorbaan af. Al het land tusschen dijk en spoorbaan is weide, terwijl aan den rechterkant de bouwakkers van den IJpolder liggen. De verspreid liggende groote boerderijen van dezen vruchtbaren polder zijn de woonhuizen en schuren van bouwboeren, onder aan den dijk links liggen enkele hoeven van veeboeren. Terwijl wij onzen tocht langs den dijk maken, zien we bij de eerste boerderij rechts een knecht aan 't ploegen. Vier sterke paarden trekken met moeite het glimmend kouter door den zwaren bodem, aan 't eind van elke, als langs een liniaal getrokken vore, even rustend. In de laatste jaren neemt het gebruik van tractors in den IJpolder meer en meer toe. ✕ Bij den zijweg, die rechts den polder ingaat, ligt een huisje aardig tegen den binnenkant van den dijk geplakt: achter twee verdiepingen, vóór één. Aan den zijweg verrijst de kloeke nieuwe schuur van een bouwhoeve. Links krijgen we nu een aardige groep boerderijen, waarvan onze afb. een beeld geeft. Zonder uitzondering treffen we daar overal den hooiberg aan. Talrijke sloten doorsnijden in bochtige lijnen het weiland. Ook voor de boerderijen loopt een sloot, waarin op dezen helderen dag de hoeven met het hoog opgaand geboomte weerspiegelen. Natuurlijk gaat van den dijk een weg naar de boerderij. Waar — zooals hier — eenige boerderijen vlak bij elkaar liggen, blijft de weg een eind beneden langs den dijk loopen. ✕ In het weiland tusschen dijk en spoorbaan ligt hier en daar een aardig met riet omzoomd meertje. Voor we te Halfweg zijn, hebben we er een drietal opgemerkt, waarvan de laatste, dat vlak bij genoemd dorp ligt, verreweg het grootst is. Die plassen vormen voor de in de nabijheid wonende landlieden een mooie gelegenheid tot het houden van eenden. ✕ Het laatste gedeelte van den dijk vóór Halfweg is erg bochtig en over lange afstanden is de binnenkant — de vroegere IJkant dus — door metselwerk versterkt. Dit laatste eind geeft steeds weer mooie gezichten op Halfweg, vooral als — zooals in andere jaren — de suikerfabriek om dezen tijd van 't jaar in volle actie is. Bij genoemd dorp nadert de dijk weer de spoorbaan om die in de onmiddellijke nabijheid van Halfweg zelfs te kruisen. Daar ligt dus de Spaarndammerdijk zuidelijk van de spoorbaan. Het oud weggedeelte in het dorp, dat evenwijdig aan de nieuwe brug loopt, is feitelijk de dijk. Aan dat vroeger door automobilisten terecht zoo dikwijls verwenschte weggetje staat een oud huisje, dat volgens een gevelsteen den 15 Februari 1850 verrold is. De dijk wordt hier tweemaal onderbroken. De eerste coupure is gemaakt tot loozing van het water, dat het stoomgemaal uit de Ringvaart van de Haarlemmermeer haalt, in zijkanaal E., de tweede tot in- of uitlaat van water van genoemde ringvaart in dat zijkanaal op natuurlijke wijze. ✕ Voorbij het station Halfweg, daar waar men op 't oogenblik bezig is met het verbreeden van den Haarlemmerweg, kruist de dijk de spoorbaan weer. Hier naderden Haarlemmermeer en IJ elkaar in vroegere eeuwen zeer dicht. De dijk vormde de eenige weg tusschen beide waters. Als we in aanmerking nemen, dat de smalle strook gronds tusschen Haarlemmermeer en den dijk in die tijden erg moerassig was, kunnen we ons voorstellen hoe het in 1573 kon gebeuren, dat „het Oude Hoen", een bekende Waterlandsche geus, met nog geen twintig man honderd en vijftig Spanjaarden in de pan hakte. ✕ Het dijkgedeelte van Halfweg tot Spaarndam heeft niet zoo'n afwisselend karakter. Een aardig punt vinden we bij den dikken boom, waarvan de stam tijdens de mobilisatie met de Nederlandsche kleuren getooid werd. Verderop komen we — weer bij een plas — aan een aardige groep boerderijen. Den heelen dijk langs hebben we een mooi gezicht op Haarlem met zijn domineerende Bavo en op de beboschte duinenrij. ✕ Nog een goed eind aan dezen kant van Spaarndam gaat links een weg naar beneden, die naar Spaarnwoude voert, welks vriendelijk kerkje met zijn stompen bepleisterden toren zoo aardig tusschen het geboomte uitkomt. We nemen de moeite om even een kijkje in het kleine dorpje te nemen. Om het kerkje ligt, zooals een opschrift op de poort reeds aangeeft, de „Akker Gods". Slechts een enkele grafsteen wijst op de laatste rustplaats van een overleden ingezetene. Op den rechterzijmuur van de kerk vinden we „'t Vaam van Klaas van Kieten", den vermaarden Spaardammer reus. Twee steentjes in den muur wijzen uit, dat hij ongeveer 2.70 M. lang moet zijn geweest. Een respectabele lengte! Oudtijds moet aan de noordzijde van de kerk een kasteel gestaan hebben. ✕ In Spaarndam spreekt men niet meer van Spaarndammerdijk; daar noemt men hem IJdijk. Hier vormt hij de hoofdstraat van het aardige dorpje.

Foto R. H. Herwig.

BOERDERIJEN LANGS DEN SPAARNDAMMERDIJK.

Foto R. H. Herwig.

DE TAANPLAATS TE SPAARNDAM.

We zagen, dat er reeds vroeg een drukke scheepvaart van het IJ naar het zuiden, vooral langs het Spaarne, was. Ten behoeve van die scheepvaart en om het Spaarnewater af te kunnen voeren, werd reeds in 1253 bij octrooi van graaf Willem II een sluis in dien dam gelegd, de tegenwoordige Kolksluis. De „dam in het Spaarne" wordt heden ten dage door vier sluizen onderbroken. Behalve de genoemde vinden we er de Groote sluis, de Boezemsluis en de Woerdersluis. De laatste dient alleen voor waterloozing. Haar naam staat in verband met de gelden, die de stad Woerden voor haar onderhoud moet voteeren. ✕ Dat Spaarndam oud is, zien we aan alles. Reeds in 1328 had het dorp een kerk. Wie een aardige wandeling door het dorpje wil maken sla links de Kerklaan in. Langs de Pol en de Taanplaats komt men dan aan de Kolk, die met het Spaarne in verbinding staat. Aan den anderen kant van den IJdijk ligt nog een heele plas, door oude lieden nog steeds het IJ genoemd. Van hier gaan de zijkanalen B. en C. naar het Noordzeekanaal. ✕ Het kleine dorp behoort tot twee gemeenten. In 't midden van den IJdijk ongeveer staat de grenspaal. Het oostelijk deel, waarin het groote Gemeenlandshuis van Rijnland, behoort tot de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Het westelijk deel ressorteert onder de gemeente Spaarndam. R. H. HERWIG.

Foto R. H. Herwig.

DE IJDIJK TE SPAARNDAM.

Mijnheer de Maroise's Kerstmis.

I.

DOKTER de Maroise was vrijgezel gebleven. Nooit liet hij de gelegenheid voorbijgaan zich daarop te beroemen, als hij in gezelschap van oude, getrouwde vrienden was en tegen hen blufte hij gaarne, met 'n half spottend, half medelijdend gezicht, dat hij z'n leven zoo uitstekend ingericht had. Werkelijk verrieden de maatregelen, die hij getroffen had om 't geluk van z'n huiselijk leven te verzekeren, een praktischen, zorgzamen, slimmen en eenigszins egoïstischen geest. Hij was platteland's geneesheer en woonde bij z'n zuster, die getrouwd was met een groot grondbezitter van de hoogvlakte van Langres. Een huishouden zonder kinderen; bij gevolg had de dokter geen lawaai van zoo'n luidruchtige bende te vreezen. Zij zagen elkaar alleen bij de maaltijden. Mijnheer de Maroise had z'n kamers verstandig gekozen, zoo dat hij niemand hinderde en ook zelf van niemand last had. Hij woonde in een paviljoen naast 't huis, dat een aparten ingang had. Van het raam van z'n kamer, die op 't Oosten lag, keek hij uit op een tuin vol vruchtboomen, een weide, die afliep tot aan de rivier en daarachter, schuin oploopend, de hooge, dichte bosschen, die Auberive met een breeden, groenen rand insluiten. ✕ Daar dokter de Maroise z'n leven zoo ingericht had, dat hij de genoegens van het familieleven smaakte, zonder er den last van te voelen, kon hij er zich op beroemen verstandig voor de rust en de gelukzaligheid van z'n ouden dag gezorgd te hebben. Hij was goed gezond, niet te dik en niet te mager, zat nog goed in z'n haar, miste nog geen tanden, had 'n flink, krachtig gestel en een uitstekenden eetlust. Die overvloed van gezondheid maakte, dat hij op rijpen leeftijd een gezellige, vroolijke kerel was. Hij had dus het recht op een lange reeks dagen van voorspoed te mogen rekenen. ✕ Maar wie kan alles voorzien? . . . . Voordat men van iemand kan zeggen, dat hij gelukkig geweest is, moet men wachten, tot hij in z'n graf ligt. — Alles ging goed, tot hij zestig jaar was; toen stierf plotseling z'n zwager, in hetzelfde jaar, dat de dokter z'n twaalfde lustrum vierde. Hij was de ziel van het huis, de spil, waarom alles draaide. Z'n weduwe, die gewend was zich voor alle materiëele beslommeringen op hem te verlaten, was door dit plotselinge sterfgeval geheel van streek. Haar gezondheid werd er zoo door geschokt, dat zij gedwongen was haar kamer te houden. De dokter ondervond den terugslag van die droevige gebeurtenissen en daar z'n zuster, in plaats van zich met anderen bezig te houden, zelf verzorgd en bediend moest worden, zag mijnheer de Maroise zich genoodzaakt een huishoudster te nemen, om zoo min mogelijk in z'n dierbare, despotische gewoonten gestoord te worden. ✕ Die huishoudster was een Bourgondische van om en bij de veertig met een hoogrood gezicht vol puisten, als een wingerdblad in September, zwart kroeshaar, een vierkant voorhoofd, en bruine, driftige oogjes. Zij wond zich op om niets, gebruikte krachtige woorden, sloeg er gauw op los en was altijd in de contramine; — overigens een goed mensch en een uitstekende keukenmeid. Zij had bij den pastoor van Saint-Loup gediend en kon verrukkelijke schotels klaarmaken. Haar gebakken visch was goudbruin en knappend; haar gebraden en geroosterd vleesch precies „à point" en wat haar zoete gerechten betreft, had ze haar weerga niet; zoodat zij in weerwil van haar opvliegend karakter dien lekkerbek van 'n dokter in z'n zwak tastte. Een jaar later stierf de zuster van de Maroise op haar beurt aan een kwijnende ziekte. Men begroef haar naast haar echtgenoot, op het kleine, hooggelegen kerkhof, vlak naast de kerk, en de vrijgezel, die het zoo goed geregeld had om de rest van z'n leven in een gezellig, huiselijk kringetje te slijten, bleef alleen in het groote familiehuis met de holklinkende, verlaten vertrekken. ✕ Toen begon mijnheer de Maroise de ijdelheid van z'n plannen in te zien. Nadat hij lang de rust geprezen had van z'n rijpen leeftijd, die hij vergeleek met een kalmen, stralenden zonsondergang, merkte hij tot z'n schade, dat elke ondergang van meer grijze nevels dan van purperen stralen vergezeld gaat en dat de eenzaamheid in den avond van 't leven bitter en kil is voor hen, die gewoon zijn alleen aan zich zelf te denken. Nu z'n zuster en zwager er niet meer waren om de maaltijden op te vroolijken met gezellig gebabbel en 't ophalen van intieme herinneringen, voelde mijnheer de Maroise niet meer dien gezonden eetlust. Hij had geen goede spijsvertering meer en werd zwaar; op zekeren dag constateerde hij in z'n teenen een begin van jicht, wat hij waarschijnlijk te danken had aan de al te sappige kokerijen van z'n huishoudster Micheline, en hij moest diëet gaan houden. Toen hij een anderen keer met een paar oude vrienden dineerde, verwonderde hij zich erover dat hij de gesprekken der gasten maar onvolkomen kon volgen, en merkte hij, dat hij hardhoorend werd. Dat bedierf hem het genot van samenkomsten en maakte, dat hij meer thuis bleef. Bovendien werd het clubje tijdgenooten steeds kleiner. Hij had al een paar jeugdvrienden zien heengaan; langzamerhand breidde z'n eenzaamheid zich uit en voelde hij steeds minder lust zich

in 't leven der jongeren te mengen, wier gewoonten en aardigheden hij niet begreep en die hem al 'n beetje als een voorvader behandelden, hetgeen z'n eigenliefde griefde. ✕ Alleen en knorrig in z'n leeg huis achtergebleven, dikwijls zonder ander gezelschap dan dat van die opvliegende huishoudster, liet hij de zaken maar lui aan hun lot over; hij had zelfs de energie niet meer aan het huis de reparaties te laten verrichten, die de tijd zoo noodig maakte. Toen het dak in verval raakte, vergenoegde men zich met een bak onder de dakgoten te zetten om 't regenwater op te vangen; de luiken konden niet meer op hun losse hengselduimen draaien en in plaats van even een slotenmaker te laten komen, hield men liever de luiken dicht, wat aan de kamers zonder licht een ongezellig en droefgeestig voorkomen gaf. ✕ Dit verval bracht Jean de Maroise, den vroolijken Frans van vroeger, die er zich zoo op beroemd had het leven op de goede manier ingericht te hebben, nog zoover, dat hij, als de Prediker bij zichzelf zei: „Wee den man, die alleen is, want als hij gevallen is, zal hij niemand hebben om hem weer op te helpen".

Foto R. H. Herwig.

OUDE GEVELTJES AAN DE WESTKOLK TE SPAARNDAM. OP DEN ACHTERGROND DE KOLKSLUIS.

II.

✕ Dokter de Maroise, die nog meer thuis bleef zitten dan eerst, zou z'n praktijk graag aan een jongeren collega overgedaan hebben of ten minste alleen nog maar een paar oude patiënten blijven bezoeken en verder zich tot 't spreekuur thuis bepalen. Maar Micheline, de huishoudster, wilde daar niets van weten. Zij vond het prettig en voordeelig, dat mijnheer de Maroise het dorp en de omstreken geneesmiddelen bleef toedienen. Het vleide haar de dringende beden en soms de cadeaux in ontvangst te nemen van de menschen, die geneeskundige behandeling van haar meester kwamen inroepen en zich eerst tot haar wendden. Er hadden stormachtige scènes plaats, als de dokter weigerde patiënten te gaan bezoeken, die Micheline uit goedhartigheid of eigenzinnigheid protegeerde. ✕ Op een dag in December, den dag voor Kerstmis, was mijnheer de Maroise op 't kasteel van Rouelles geroepen. 't Was bitter koud; de sneeuw, die al acht dagen achtereen gevallen was, lag als een schitterend bevroren kleed over velden en wegen. Jean de Maroise, die in een hoekje onder den schoorsteenmantel gedoken zat, met z'n voeten in z'n pantoffels en z'n handen tegen 'n lekker vuur gespreid, voelde er niets voor er op uit te gaan. Hij klaagde over z'n jicht en had grooten lust den boodschapper naar z'n jongen collega, den nieuwen dokter van Rochetaillée te sturen. ✕ Die onverschilligheid ergerde de heerschzuchtige Micheline, die gevoelig was voor de beleefdheden van de bewoners van 't kasteel van Rochelles en haar best deed in de gunst te blijven. — „Zoo bent u nu, mijnheer de Maroise!" riep ze schouderophalend uit, „dóór en dóór egoïstisch! .... De menschen van 't kasteel overladen u 't heele jaar met attenties, en u weigert hun één keer toevallig eens een dienst te bewijzen. Waarachtig, dat vind ik verschrikkelijk! .... God geve, dat ik nooit ziek word, u zoudt me nog liever als 'n hond laten crepeeren, dan van uw gewoontetjes af te wijken! ...." — „Maar," hernam de Maroise, „ik ben óók ziek, wat drommel nog toe! .... en als ik met deze helsche kou uitga, lig ik morgen in bed." — „Ziek? u!" antwoordde Micheline met 'n smadelijk, medelijdend lachje, „schei toch uit, mijnheer, u bent verwend, anders niet! .... Zoolang ik u ken, bent u zelfs nog nooit verkouden geweest en u zult ons wel allemaal overleven, mij zeker! ...." — „Micheline," wierp hij schuchter tegen, „de wegen zijn slecht en Bichette is niet scherp gezet." — „Pardon, mijnheer; *ik* denk aan alles! .... En ik heb de merrie juist naar den hoefsmid gestuurd .... Voordat u klaar bent met dejeuneeren, is ze beslagen en gezadeld .... U hoeft er maar op te gaan zitten en als u dan lekker in uw jas gepakt zit, met een kop heete koffie in uw maag, dan bent u heusch niet te beklagen om even in die lekkere, droge kou naar Rochelles te rijden." — „Het is geen lekkere, droge kou!" zuchtte de dokter. Maar hij wist geen bezwaren meer op te noemen en voorzag, dat hij toch niet 't laatste woord zou hebben .... Hij schikte zich dus maar, kleedde zich warm aan, dejeuneerde vlug, en besteeg Bichette, die op de binnenplaats stond te trappelen.

(*Wordt vervolgd.*) ANDRÉ THEURIET.

PARELS EN PAARLEMOER.

DAT de parels, of in dichterlijke taal de tranen der zee, gerekend kunnen worden tot de meest begeerde kleinoodiën, die, wat veel zegt, altijd in de mode zijn, blijkt zeker uit het feit, dat men ze steeds in den loop der jaren langs verschillenden weg heeft trachten na te maken en dat wel dikwijls zóó meesterlijk, dat deze kunstproducten bijna niet van de echte te onderscheiden zijn. Ze worden gefabriceerd van albast, metaal en koraal, maar vooral van glas, dat men tot kleine bolletjes blaast, die men dan aan de binnenzijde met zoogenaamde parelessence, vervaardigd van de zilveren schubben van witvisschen, bedekt en daarna met was vult. Men moet echter al deze voorwerpen van betrekkelijk weinig waarde niet verwarren met de zoogenaamde kunstmatig gekweekte parels, waarop we aanstonds nog even zullen terug komen. ✕ Zoowel de eigenlijke parel als het paarlemoer is een product van sommige plaatkieuwige weekdieren en wel in de eerste plaats van de zeeparelmossel of -oester (*Meleagrina margaritifera*) en de

Foto R. H. Herwig.

DE BRUG TUSSCHEN WEST- EN OOSTKOLK TE SPAARNDAM.

rivierparelmossel (*Margaritana margaritifera*). De eerstgenoemde is verreweg de belangrijkste en wordt in heel wat zeeën aangetroffen, maar voornamelijk gevischt in de Perzische Golf en de Roode Zee, aan de kust van Ceylon, bij de eilanden in den Grooten Oceaan, in de Chineesche en Japansche Zeeën, in de Golf van Mexico en die van Panama, aan de kust van Californië en eindelijk aan de westkust van Australië en in de Torresstraat, die dit laatstgenoemde groote vasteland van Nieuw-Guinea scheidt. In al deze ver uit elkaar gelegen deelen van den aardbol maken vele menschen er hun beroep van, telkens weer met dikwijls zeer groot levensgevaar in de diepte der zee neer te dalen om die dure, zoozeer gevraagde weeldeartikelen te bemachtigen. ✉ Maar alvorens van de parelvisschers en hun bedrijf het een en ander te vertellen, willen we eerst het wezen en het ontstaan van het merkwaardige product eens nagaan. De scheikunde leert ons, dat de samenstelling van het paarlemoer en de parels precies dezelfde is, namelijk hoofdzakelijk koolzure kalk met eenige organische bestanddeelen. Het paarlemoer zet zich langzamerhand af op den binnenkant der schelpen van het weekdier in vele dunne lagen boven op elkaar en geeft dan allerlei fraaie tinten te zien. Dit laatste moet niet toegeschreven worden aan de aanwezigheid van kleurstoffen, maar aan de grillige wijze, waarop het licht door al die eenigszins doorschijnende lagen der stof gebroken en teruggekaatst wordt. ✉ Men maakt het paarlemoer, in den handel in witte en zwarte soorten onderscheiden, met kleine beiteltjes los van de schelpen, waarna de plaatjes op een draaibank bewerkt en met behulp van tripelaarde gepolijst worden. Velen schijnen de donkere soort boven de lichte te prefereeren, deze laatste wordt dan ook wel eens langs chemischen weg zwart gemaakt. ✉ We kennen allen het eigenaardige natuurproduct met het fijne kleurenspel, allerlei grootere en kleinere voorwerpen zijn er mee ingelegd, terwijl ook verschillende kleine artikelen, geheel van paarlemoer vervaardigd, in den handel zijn, zooals knoopen, fiches, hechten van messen, enz. ✉ Omtrent het ontstaan der parels zijn in den loop der tijden verschillende, dikwijls ver uiteenloopende theorieën verkondigd. De gelijke chemische samenstelling bewijst al dadelijk, dat de parel niets anders is dan een sterke bol- of peervormige afscheiding van paarlemoer op een bepaalde plaats en wel aan de binnenzijde der schelp, waaraan ze dan vastgehecht is, of in de plooien van het dierlijk lichaam, in welk geval ze los voorkomt. Vroeger nam men over het algemeen aan dat een klein in de schelp gedrongen voorwerp, zooals bij voorbeeld een zandkorreltje of het eitje van het een of andere zeedier, door drukking een bepaalde ziekelijke toestand bij de oester zou veroorzaken; in plaats van de gewone paarlmoervorming op de schelpen concentreerde deze zich dan grootendeels om het vreemde lichaampje heen. Uitgaande van deze redeneering heeft men nu, vooral in China en Japan, getracht langs kunstmatigen weg parels te verkrijgen door een klein voorwerpje tusschen de schelpen te brengen, en werkelijk ontstaat er dan dikwijls een pareltje. Men is echter altijd zeer geheimzinnig met de verschillende methoden, waarop hierbij te werk wordt gegaan. ✉ In de tweede helft der vorige eeuw schreef men de natuurlijke oorzaak van het ontstaan meer en meer toe aan het in de schelp aanwezig moeten zijn van de larve van bepaalde trematoden of wel wormvormige parasieten, die door de oester met paarlemoer omgeven wordt. Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek in de jaren 1901—1906 heeft nu aan het licht gebracht, dat deze theorie hoogstwaarschijnlijk de juiste is. ✉ We kunnen dus aannemen dat in iedere parel, die onderdeel uitmaakt van een echt collier of op eenige andere wijze ter verhooging van het vrouwelijk schoon wordt gedragen, het overschot van een heel klein diertje te vinden is, dat in de schelp geduldig den tijd afwachtte, waarop het zich van larve tot worm zou kunnen ontwikkelen, maar dat in de zich steeds rondom hem opeenhoopende stof jammerlijk den dood vond. In sommige gevallen, bij voorbeeld wanneer de pareloester door een ander dier opgegeten wordt, kan de larve nog wel eens vrijkomen en zich dan verder ontwikkelen. ✉ Onder de oesters, die gevischt worden, zijn er tallooze waarin zich geen parels bevinden, soms vindt men er één in maar ook dikwijls verscheidene, waardoor aan dit werk een zeker opwindend karakter verleend wordt. Ook draagt de grootte der bemachtigde parels hier niet weinig toe bij, er zijn er als een speldeknop, het zoogenaamde parelzaad, dat vroeger jaren veel voor borduurwerken gebruikt werd en verder in allerlei afmetingen tot de grootte eener kers of zelfs van een kleine noot toe; de grootste, die tot dusverre gevonden werd, is een peervormige van 35 m.m. lang bij een breedte van 27 m.m. ✉ Van het visschen naar parels in de Perzische Golf en de Indische Zee wordt reeds in de oude geschiedenis melding gemaakt; bekend is het verhaal, dat Cleopatra er een in een vloeistof liet oplossen en die vervolgens opdronk [1]. Buitengewoon groote van onschatbare waarde waren in het bezit van keizer Karel V en van Filips II van Spanje; die van den laatstgenoemde was bekend onder den naam van *La Peregrina*. ✉ De Oostersche parels zijn mooier en daardoor ook duurder dan de Amerikaansche; deze laatste zijn meestal tamelijk groot, maar ietwat loodkleurig van tint. Columbus vermeldt in het rapport van zijn derde reis (Mei 1498 tot November 1500), gezonden aan „Hunne Koninklijke Majesteiten van het eiland Espanola", dat hij de inboorlingen van een eiland in de Caribische Zee paarlencolliers zag dragen, waarop hij het den thans nog geldenden naam gaf van Margarita naar het Grieksche woord voor parels: margaros of margarites [2]. . . . . .

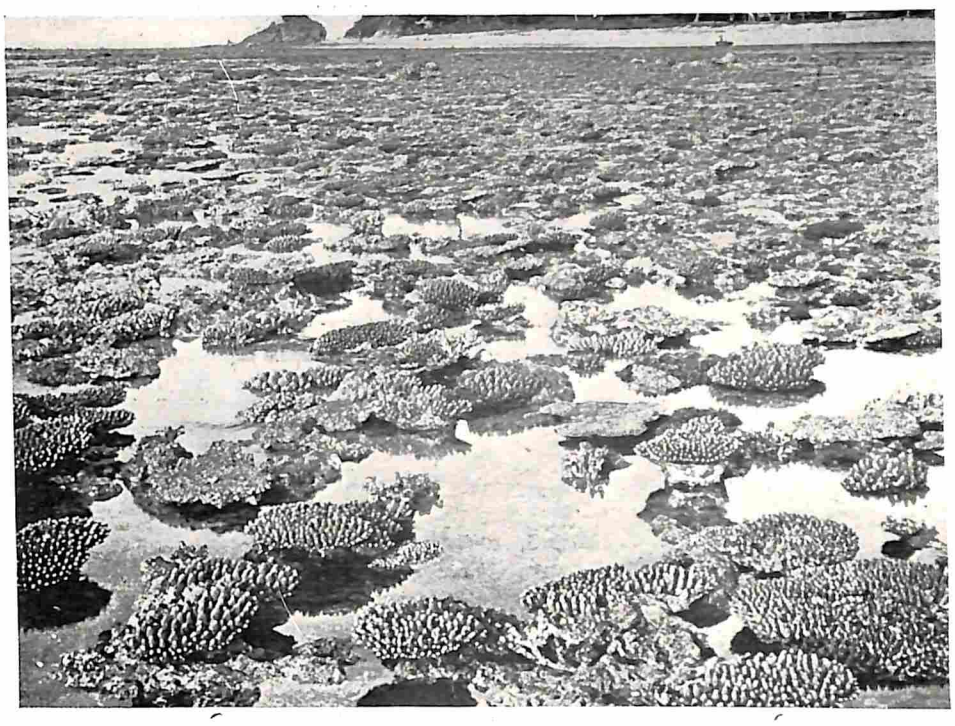

PARELS EN PAARLEMOER.

De Torresstraat, waar men ook parels en paarlemoer vindt, is als het ware bezaaid met eilandjes, geheel omgeven door koraalriffen, die bij eb een onbeschrijfelijk mooien aanblik opleveren.

✉ Wat nu het bedrijf van parelvisschen betreft, dit gaat dikwijls, zooals we reeds opmerkten, met groot levensgevaar voor den duiker gepaard. Talloos zijn de verhalen over parelvisschers, die tijdens de uitoefening van hun beroep op den zeebodem door haaien, zaagvisschen of andere groote zeemonsters werden aangevallen en dan bijna zonder uitzondering op ontzettende wijze het leven lieten. De afbeelding boven op bladz. 597 vertoont ons de prachtige, doch ijzingwekkende reuzenmossel, een bewoner der tropische zeeën, die soms meer dan tweehonderd kilo zwaar kan worden; de duiker moet voor dit schijnbaar zoo ongevaarlijke weekdier steeds geducht op zijn hoede zijn. Raakt hij ook maar even door een onvoorzichtige beweging de gapende schelp aan, dan slaat deze plotseling dicht met zulk een kracht, dat een arm of been er door vermorzeld kan worden. ✉ Doch het gevaar dreigt ook nog van een andere zijde. De pareloesters leven, evenals onze gewone mosselen, vastgehecht aan zoogenaamde banken, die op verschillende diepte voorkomen. De duiker moet nu altijd naar gelang der diepte waarin hij afdaalt, rekening houden met het tijdsverloop, dat hij onder water vertoeft. Blijft hij te lang op den bodem der zee, blootgesteld aan een hoogen waterdruk,

1) Parels kunnen opgelost worden in zuren, hetgeen onder zacht opbruisen geschiedt; de organische bestanddeelen blijven dan achter.

2) De oorsprong van het woord *parel* is hoogstwaarschijnlijk te zoeken in het Latijnsche *pirula* of kleine peer.

dan kan dit dikwijls zeer ernstige gevolgen voor zijn gezondheid hebben, zelfs kan een te vlug dalen of weer naar de oppervlakte stijgen hem al veel schade berokkenen. De meeste visschers kunnen hun bedrijf trouwens maar ten hoogste een jaar of tien uitoefenen, al zijn er gevallen bekend van enkelen, die het langeren tijd, hoogst zelden hun geheele leven uithielden. Dit alles is echter zeer afhankelijk van de wijze, waarop de duiker te werk gaat; de oude manier, die nog hier en daar in zwang is, bestaat uit het zich eenvoudig neerlaten van de boot uit met een zwaren steen aan de beenen gebonden, terwijl een touw de verbinding met het vaartuig in stand houdt. In dit geval is de gemiddelde tijd waarop men onder water kan blijven, 30 à 40 seconden, sommigen, die het wel eens langer trachten uit te houden, moeten het werk meestal spoedig opgeven. ✉ Bij de nieuwere methode maakt men gebruik van duikerpakken; door den geregelden aan- en afvoer van lucht is het dan natuurlijk mogelijk veel langer op den zeebodem te vertoeven. Bij een diepte van ongeveer 20 meter kan een duiker met helm vrij geregeld doorwerken, maar op 50 meter houdt hij het door den geweldigen waterdruk (5 atmosferen of wel 5 kilogram per vierkante centimeter van zijn lichaam!) toch niet langer uit dan een minuut of drie, terwijl voor het dalen en stijgen in dit geval 15 à 30 minuten gesteld wordt. ✉ Betreffende de eerstgenoemde werkwijze lezen we in een beschrijving uit omstreeks het midden der vorige eeuw over de beroemde parelvisscherijen in de Golf van Manar, tusschen Ceylon en het vasteland van Voor-Indië gelegen, dat deze ieder jaar in de maand Maart plaats vonden met ongeveer drieënhonderd schuiten. In ieder vaartuig bevonden zich dan tien roeiers en hetzelfde aantal visschers, die in twee groepen verdeeld om beurten moesten duiken. Op den bodem der zee aangekomen, haastten zij zich binnen enkele seconden zooveel mogelijk oesters te „plukken", die dan in een netje, dat ze om den hals hadden hangen, mee naar boven gevoerd werden. Aan land gekomen werden de weekdieren op het strand uitgespreid, waar men ze een dag of tien in de zon liet liggen, totdat ze in vergevorderden staat van ontbinding overgegaan waren. Hierop werden ze in groote bakken met zeewater gewasschen en vervolgens geopend. Het paarlemoer werd uit de schelpen verwijderd, de parels te voorschijn gehaald en deze laatste door middel van verschillende zeven volgens de grootte gesorteerd. Het schijnt echter, dat in dien tijd de opbrengst der verschillende visscherijen zeer sterk aan het verminderen was. ✉ In het prachtige werk van den Australiër Frank Hurley: „Parelvisschers en Papoea's" vinden we een interessante beschrijving over de modernere parelvisscherij in de Torresstraat [1]). Deze Hurley is een ontdekkingsreiziger van het eerste water; na vele vroegere avontuurlijke reizen maakte hij als fotograaf deel uit van de bekende Shackletonexpeditie van 1914—1916. Gelijk men weet werd het schitterend uitgeruste schip, de „Endurance", door de opstuwende ijsmassa's der Weddellzee in elkaar gedrukt en zonk in den avond van den 21sten November 1915 voor de oogen der moedige bemanning in de diepte. Hurley behoorde tot de twee-en-twintig man, die, nadat allen eenige vreeselijke maanden van ontbering en ellende op het zee-ijs doorgebracht hadden, op het eindelijk bereikte onbewoonde Olifantseiland achterbleven, gehuisvest onder een paar omgekeerde sloepen, terwijl Shackleton met vijf zijner volgelingen in een kleine boot, de „James Caird", hulp ging halen. Hier was het dat hij zich met eenige anderen voornam om, indien men gered zou worden uit dit land der gierende poolstormen, een ont-

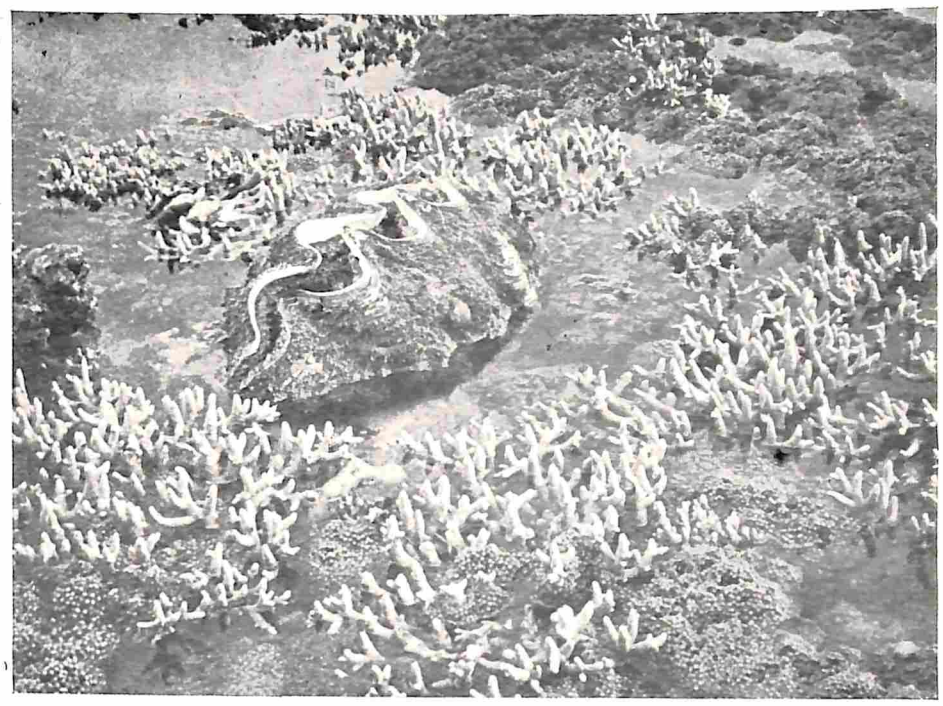

PARELS EN PAARLEMOER.

Een der grootste vijanden van den parelvisscher, een reuzenmossel op een koraalrif bij het eiland Dauks.

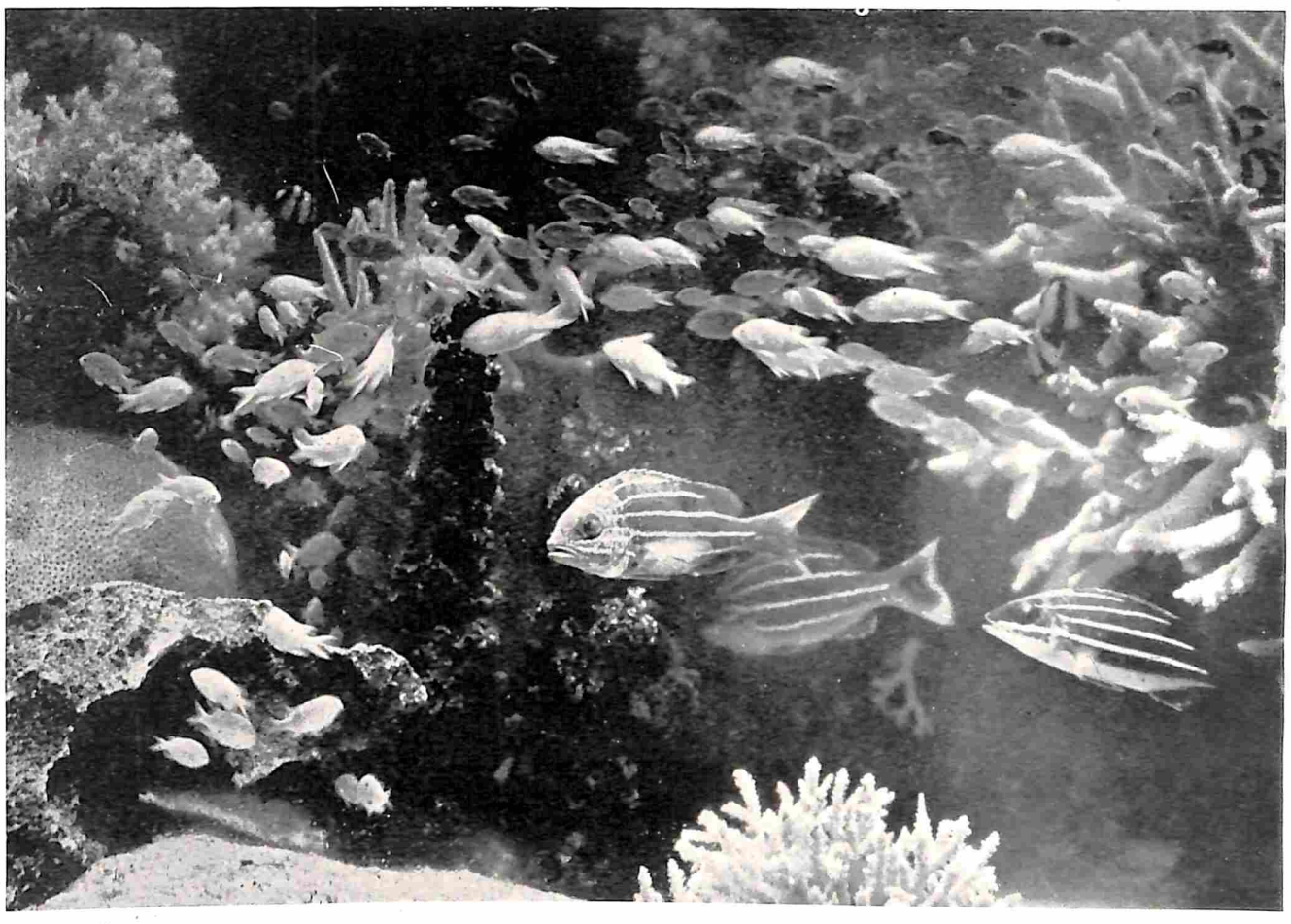

PARELS EN PAARLEMOER.

Een bij hoogwater overstroomd koraalrif geeft ons een denkbeeld van de schoonheid van den zeebodem, waar de parelvisschers hun bedrijf uitoefenen.

1) Door de welwillendheid van H. P. Leopold's Uitgevers-Maatschappij te 's-Gravenhage, bij wie dit boek in het Nederlandsch vertaald verscheen, werden wij in staat gesteld de drie afbeeldingen, op ons onderwerp betrekking hebbende, ter illustratie van dit artikel af te drukken.

dekkingsreis te gaan ondernemen naar een warmere streek der aarde en wel naar Nieuw-Guinea. Toen die redding na eenige vergeefsche pogingen werkelijk gelukte, was het de wereldoorlog, die al deze schoone plannen in duigen wierp. Hurley nam dienst en werd benoemd tot officieel fotograaf der Australische troepen. Na het einde van den oorlog bleken al zijn makkers waarmee hij de plannen had ontworpen, gesneuveld of niet in staat te zijn mee te gaan. Hij zette echter door en aanvaardde met vijf andere blanken en acht inboorlingen de nieuwe expeditie, die veel van het leven en de gewoonten der bewoners van Nieuw-Guinea aan het licht gebracht heeft. ✕ Bij het begin van deze reis nu, maakte Hurley van Thursday-eiland in de Torresstraat uit het leven op een parelschoener mee, ja, hij dook zelf een paar maal in zee neer, „de zweefvlucht-onder-water", zooals hij het noemt; hieraan danken we zijn enthousiaste beschrijving van de werkplaats der duikers. Hij verhaalt dan hoe de parelvisscher, na een Boeddhabeeldje om den hals gehangen te hebben, zich hulde in een massa wollen kleeren die hem op een poolvaarder deden gelijken Hierover kreeg hij, behalve den duikerhelm, een waterdicht pak met elastieken wanten en eindelijk een metalen omhulsel van 10 en een paar schoenen van 15 kilogram aan. Alsof dit nog niet genoeg was, werd zijn gewicht vermeerderd met een paar stukken lood van 30 kilo op borst en rug! Onder het werk, waarbij de parelvisscher zich door middel van de luchtregeling zwevend weet te houden, vaart het schip verder en geeft hij met een reddingslijn aanwijzingen aangaande de snelheid, richting, enz. Hier werden aan boord de schelpen geopend, voorloopig gereinigd en later aan land verder bewerkt. ✕ Nog rest ons eenige bizonderheden te vertellen over de rivierparels. De mosselen, die deze opleveren, worden voornamelijk gevonden in helder stroomend beekwater, dat niet veel kalkdeelen bevat, in berg- of heuvelachtige streken. Ze komen in Europa o.a. voor in sommige deelen van Engeland, Schotland, Skandinavië, Duitschland en Rusland; het schijnt dat Julius Caesar reeds rivierparels bezat, die uit Engeland afkomstig waren. In Amerika vindt men ze in het stroomgebied van de Mississippi en verder in de Chineesche rivieren; in dit laatste rijk tracht men bij de daar voorkomende soort rivierparelmossel ook wel kunstmatig parels te kweeken en naar het schijnt dikwijls met veel succes. Zelfs brengt men daar wel eens kleine tinnen Boeddhabeeldjes tusschen de schelpen, die dan met paarlemoer bedekt worden. ✕ De rivierparels bereiken soms wel de grootte van een hazelnoot, doch hebben door hun minder fraai uiterlijk lang niet zooveel handelswaarde als die, welke aan den schoot der zee ontrukt zijn.

A. W. FRANCKEN.

HAAGSCHE KERKEN.

(Slot).

DE *St. Gerardus Majellakerk* ligt in de Wenckebachstraat, het Laakkwartier. In 1924 werd dit bedehuis, dat door architect Stuyt gebouwd is, ingewijd. Het is uitsluitend als bouwwerk te beoordeelen, want van binnen is het nog niet af. Zoo zijn de muren b.v. versierd met geschilderde banden, die niet voldoen, daar zij de lijn van het gebouw bederven; zij zullen weer verwijderd worden. Ook zijn er nog geen versierde ramen of beelden aangebracht Thans staan er slechts een paar voorloopige beelden, die men geleidelijk door betere vervangen wil. Alleen zagen wij in een kapel een zandsteenen beeld van St. Gerardus Majellus, dat in het atelier van Jos. Cuypers te Roermond vervaardigd werd; en dan staat er vlak bij het priesterkoor een in zachte tinten beschilderd houten Christusbeeld, dat door een handig aangebrachte verlichting zeer tot zijn recht komt. ✕ Aan weerszijden van dit koor zijn kinderkapellen gebouwd, die door opschuifbare ramen gemeenschap hebben met het priesterkoor. In deze kapellen — links voor de meisjes en rechts voor de jongens — volgt de jeugd geregeld onder leiding van een zuster en broeder den dienst. ✕ Ook deze kerk imponeert door de ruimtewerking van het inwendige. De welfbogen worden gedragen door viervoudige baksteenen pijlers, die zoodanig geconstrueerd zijn, dat zij ruimte vrij laten voor de gangen in de richting van het langschip. ✕ Ten slotte rest ons nog de *Julianakerk* te noemen, waarvoor onze prinses op 20 September 1924 den eersten steen legde; 8 April 1926 werd het gebouw ingewijd. Het is een van de mooiste Protestantsche kerken in den Haag, gebouwd door architect G. van Hoogevest te Amersfoort. Een stoer, massief bouwwerk, trapsgewijze oploopend en ten slotte culmineerend in den hoogen vierkanten toren. ✕ De binnenruimte is indrukwekkend; ook hier weer de vierkante bouw met een breede gaanderij langs drie der wanden. De 25 meter hooge koepel steunt op zware met baksteen bekleede hoekpijlers; verder is de kerk van binnen gepleisterd. De voet van den eikenhouten preekstoel is evenals de zuil, waarop het zilveren doopvont rust, van coromandelhout. Boven den preekstoel is het orgel geplaatst, dat ontworpen werd door den Haagschen organist J. A. de Zwaan en uitgevoerd door den heer A. Standaart te Schiedam. ✕ De inrichting van dit kerkgebouw is zoo geriefelijk als van het allermodernste huis; er is o.a. centrale verwarming en in alle banken zijn verwarmingsbuizen aangelegd. De kerk loopt naar achteren schuin op en biedt zitplaats aan 1780 geloovigen, want behalve op de vaste banken kunnen zij nog zitten op de uitschuifbare zijstoelen. De Nederl. Herv. Gemeente heeft alle reden om tevreden te zijn met haar nieuwste aanwinst. ✕ Ik zou niet graag beweren, dat deze lijst volledig is. Er zijn nog verscheidene nieuwe bedehuizen: Protestantsche, Katholieke en ook dat voor Christian Science, door Berlage gebouwd. Hierover wellicht een volgende maal.

KATE DE RIDDER.

Foto C. Steenbergh.

HAAGSCHE KERKEN. DE JULIANAKERK.

MEVROUW MARIANNE.

(Vervolg van bladz. 591).

Ze liep naar de achterkamer, schonk zich bij het buffet een glas water in, kwam weer terug. — „En", vroeg ze, „dan moet jij me eens vertellen hoe je zoudt willen leven. Verdien je zooveel dat je kunt bestaan, of denk je aan de rente genoeg te hebben van 't kapitaaltje dat je van David kreeg? Denk jij, beste kind dat je ineens buiten het luxe leventje zult kunnen waar je tot nu toe aan gewend bent? En waar wil je heen gaan? Naar Lindenhof, heeft Vader me verteld, maar je begrijpt, Marianne dat dàt niet gaat, dat is onzin. Dat is ten eerste je naam te grabbelen gooien want het is het huis van Floris, en al is hij zoo goed als een broer voor je, ieder zal zeggen dat je naar hem toe bent geloopen . . . ." — „Hij is er niet, Moeder". — „Hij is er niet, neen, maar dat gelooft niemand, en bovendien, wat belet hem te komen!" — „Juist, dat wat u daar noemt, Moe-

Foto C. Steenbergh.

HAAGSCHE KERKEN. ST. GERARDUS MAJELLAKERK.

der, mijn naam". — „Jullie schijnt alles al voor elkaar gezet te hebben, dat is al heel erg, Marianne!" — „Ik had mijn plan om weg te gaan al lang gemaakt voor Floris kwam, Moeder. Ik heb behoefte aan eenzaamheid. Ik moet alleen zijn, een langen tijd. Floris heeft dat begrepen en hij heeft me Lindenhof aangeboden. Zoolang tot het verkocht wordt, kan ik daar blijven". — „Op een boerderij, midden in den winter!" — „Het is er comfortabel, Moeder, eigenlijk nog veel te groot voor mij. Ik had me juist willen wennen aan den grootsten eenvoud." ✉ Telkens als Marianne sprak, moest Mevrouw Hoogland naar Marianne's gezicht zien. Er was een vastberadenheid in haar stem die haar met een stillen angst vervulde dat al haar argumenten verslagen zouden worden. En op dat bleeke gezichtje, bleek door het thuis zitten in de laatste weken, was diezelfde vastberadenheid te lezen. — Het kon zijn dat eens alleen zijn haar kind goed zou doen, en buiten zijn vooral, al was het in den winter, zou zeker geen kwaad kunnen, maar dan waren er nog andere plekken dan die eenzame boerderij aan het Kagermeer. — „Je zoudt op Klein Hove ook alleen genoeg zijn", en als Marianne haar hoofd schudde, „of ergens daar in de buurt. De Grootouders zouden het heerlijk vinden als je in hun buurt kwam". — „Ja Moeder, dat weet ik. Het is heel lief van hen. Ik houd veel van ze, maar dat kan later .... weet u als ik .... eens vrij ben". ✉ Mevrouw Hoogland zag haar dochter lang aan en met geweld zich zelf kalm houdend zeide ze: „Je meent een gescheiden vrouw, ja dat begrijp ik. Maar dàt moet je weten, kind, dat je als zoodanig niet meer hun kleindochter Marianne zult zijn van wie ze zooveel houden. Wij erkennen geen scheiding van het huwelijk. Menschen die elkaar eens trouw hebben beloofd, laten elkander niet meer los. Je Vader en ik, en mijn ouders, mijn goede lieve ouders, die zoo gelukkig met elkaar zijn geweest hun leven lang, willen wel Marianne Mees blijven ontvangen, voor haar willen we alles doen, niet voor Marianne Hoogland". — „Het zou me spijten, Moeder, als ik me zoo in hun liefde vergist had". — „De ware liefde is het goede voor iemand te willen. Wij willen het goede voor je". — „Moeder, het is zoo nutteloos dit alles tusschen ons. Het is zoo vermoeiend. Wij tobben elkaar af. Weet u dat Vader beloofd heeft, geduld met me te hebben?" — „Ja, dat weet ik. Je Vader is een engel. Hij wacht op je besluit den Zondag van zijn afscheidspreek. Je komt dan toch in de kerk?" — „Ik heb me aangesloten bij het koor, Moeder, dus ik zal er zijn." — „Als ik hem dat vertel, zal hij zeker gelukkig zijn. O Marianne, denk, denk toch aan je goeien lieven Vader, al was 't alleen voor hem!" ✉ Marianne voelde haar Moeder's kus op haar wang. Ze zag de tranen in de blauwe oogen. Ze voelde den warmen handdruk en weer zeide ze: „Ik zal aan hem denken, ik beloof het u". . . . . .

— —

✉ 's Avonds bracht Rika twee brieven uit Haarlem. Een met Grootvaders beverige groote hand, een ander met het keurige handschrift van Tante Eline Doornbos, Moeder's zuster. Marianne brak eerst dien van Grootvader open. Och die lieve oudjes! „Mariannetje lief, we verlangen zoo naar je. We hooren dat door al het verdriet dat achter je ligt, vreemde ideeën in je gekomen zijn. Wij zullen je niet lastig vallen, kindlief, wij zullen als je 't niet wenscht, nergens over praten, maar kom bij ons, op Klein Hove. Je Moeder's oud kamertje met dat uitzicht in den tuin, wacht je. Het is hier zoo mooi, al is het winter! Zullen wij je voor een poos meenemen als wij Zondag overkomen voor je Vader's afscheid in de kerk?" En Oma schreef nog veel meer hoewel op kleiner bestek omdat haar schrift kleiner en vlugger was. Nu zou Marianne al de oude papieren der familie mogen doorlezen die zij immers voor haar bewaarde, maar liever niet het huis uit liet gaan. ✉ Er lagen voor haar klaar, de brieven van Overgrootmoeder Eva van Rodenberghe aan haar man, een bundel verzen van oud-Oom René, die in den oorlog met Napoleon zoo jong gesneuveld was, dan ook iets anders dat alleen Marianne lezen mocht met goedkeuring van dochter Antje, het dagboek van Leonard Corver, den Vader van Tom, die kort na hun huwelijk gestorven was en die hun „een zoon" was ge-

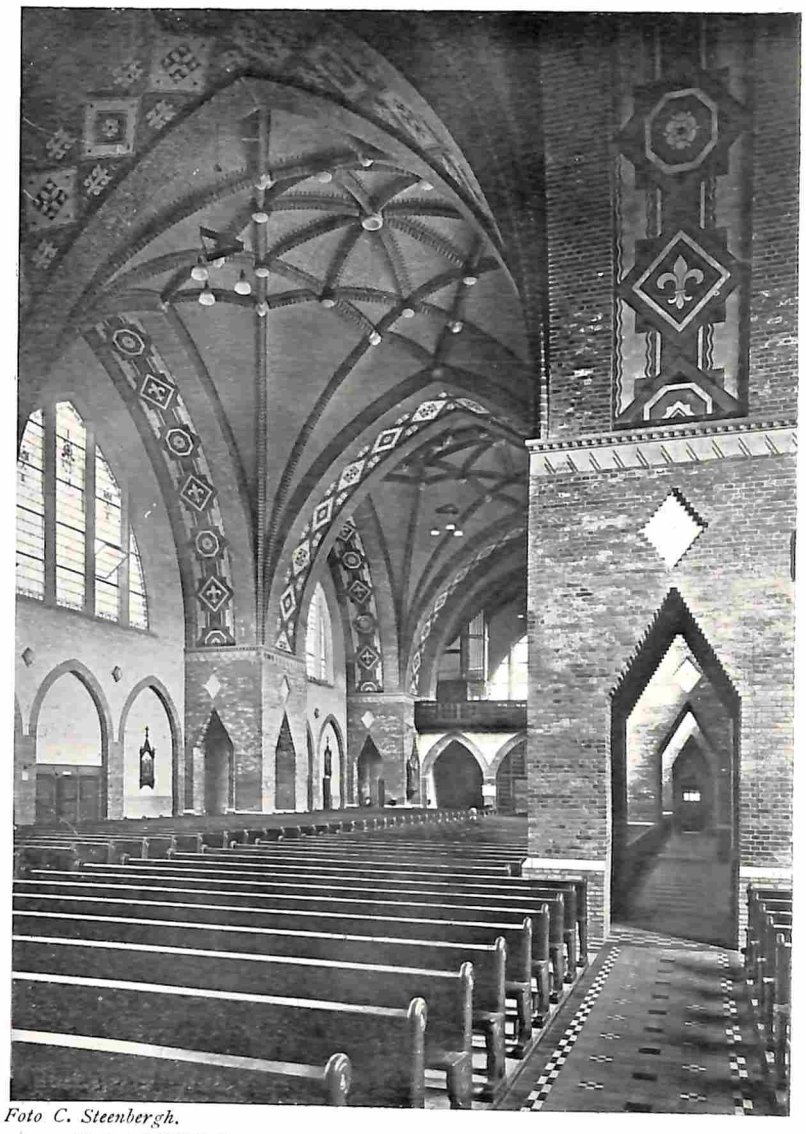

Foto C. Steenbergh.

HAAGSCHE KERKEN. IN DE ST. GERARDUS MAJELLAKERK.

VEERTIENDE EEUWSCHE BRUG TE CROWLAND AAN DE WELLAND RIVIER, IN HET ENGELSCHE GRAAFSCHAP LINCOLNSHIRE, DAT ZIJN ONTSTAAN DANKT AAN EEN IN 1726(?) GESTICHTE ABDIJ, OUDTIJDS HET DOEL VAN VELE PELGRIMS.

weest. Dat alles zou voor Marianne zijn, zij mocht de papieren gebruiken voor een roman of een reeks romans. Oma zou Mariannetje wel aan 't werk zetten! — „Wij verlangen zoo naar je — en wij nemen je mee, maak je koffertje maar klaar, altijd als Bas het goed vindt!" ✠ Tante Eline's brief maakte ze eerst aan de thee open. Ze deed dit met het kleine zilveren vouwbeen dat ze eens gekregen had van Oom Piet. Ze begreep dat die nette brief ook netjes moest worden geopend. Bas las de krant, dronk zijn kop thee langzaam met kleine slokjes. Marianne poogde gewoon te zijn en ook Bas deed zijn best. Othello zwierf onrustig nu naar den baas dan naar de vrouw, tot hij eindelijk weer zijn kop rust gaf op haar schoot en Marianne las, met haar hand in zijn wollen haardos, Tante Eline's vermanende woorden. ✠ Zij had met de grootste verbazing iets hooren verluiden van Marianne's plannen. Zij kon het niet gelooven, maar voelde zich toch gedrongen Marianne te waarschuwen. Daar zij en Oom Willem helaas geen kinderen hadden, zouden later haar zuster's kinderen natuurlijk haar erfgenamen zijn. En nu wilde zij in alle liefde, ja juist uit liefde, Marianne zeggen dat zij als zoodanig Marianne wel uitschakelen moest als zij hun de schande aan zou doen van haar goeden besten overal goed bekend staanden man weg te gaan. Een gescheiden vrouw werd niet in de familie, waar nooit iets op te zeggen was geweest, getolereerd. Tante Eline had Marianne hartelijk lief, maar zij kon niet anders, en meende eerlijk haar oordeel te moeten zeggen in deze zaak. — Oom Willem voegde er in een kort briefje aan toe, dat hij in deze geheel meeging met Tante Eline, en dat hij hoopte dat Marianne's verstand en hart zouden zegevieren! ✠ Bas zag, in schijn de krant lezend, hoe Marianne de brieven weder in de enveloppen deed, hoe zij ze in haar kleine schrijftafel wegbergde. — „Is er nieuws?" vroeg hij. — „Ja, ze komen allen Zondag, voor Vader", zeide ze. — En weer gevoel zij zich zoo moe, zoo moe.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

✠ Den volgenden dag, om elf uur reeds, kwam de coupé van Chèr Père, maar ditmaal stapte niet hij doch Tante Frederiek er uit. Dat gaf even blijdschap aan Marianne. Voor een bezoek van Cher Père zou zij nu bang zijn geweest. Hij zou zeker evenals de familie zijn ingelicht en zou optreden, dat kende ze. Aan Tante Frederiek durfde ze zich beter toe te vertrouwen. Zij ging op dezelfde plek zitten waar zij gisteren met haar Moeder gezeten had, hand in hand met de lieve oude vrouw die er nog zoo frisch en blozend uit zag. ✠ „Ik kom je eigenlijk halen, Marianne. Cher Père maakt zich ongerust over z'n Meizoentje". — „Waarom Tante, ik ben heel wel". — „We hebben gehoord dat je weg wilt, dat je alleen wilt zijn en lieve kind, waarom moet dat nou als je zooveel goeie vrienden hebt?" — „Blijven ze ook goeie vrienden, denkt u, als ik eens gekke dingen ging doen?" — „Je kunt niet zoo gek doen, Meizoentje, of wij, Cher Père en ik, blijven je vrienden. Ons huis staat altijd voor je open!" — „Lieve Tannie!" zei Marianne en drukte haar hand. — „Ja, maar daar kom je niet mee af, ga met mij mee en blijf wat bij ons. Ik zal 't je bekennen lieve kind, dat Cher Père zich over je ongerust maakte uit een ander oogpunt dan de anderen. Hij zegt dat je onder den invloed staat van geesten, die je na David's heengaan beïnvloeden. Zij maken misbruik van je toestand. Je treurt te veel om David . . . ." — „O neen, neen!" ✠ Marianne's stem was zoo overtuigend dat Tante Frederiek haar verbaasd aanzag. „Neen", ging Marianne voort. „Ik ben gek van droefheid geweest eerst, Tante dat weet u, maar na de geboorte en het sterven van kleinen François David is alles anders geworden. Als ik maar alleen ben is alles goed en licht om me. Ik treur niet meer om David. Ik voel door hem de oneindigheid en ik weet ook dat ik van hier weg moet. Dan zal ik mezelf worden, Tante Frée . . . ." — „Ja, kind als je zoo spreekt, geloof ik je — maar Cher Père zal het niet gelooven. Kom dan bij ons, dan zal hij het zelf zien". — „Tante Frée. Ik heb iedereen geweigerd die me hetzelfde vroeg. Wat zouden de grootouders, wat mijn ouders zeggen als ik het van u aannam? en bovendien, lieve, beste, ik mòet alleen zijn". ✠ Tante Frederiek stond op. „Zien wij je Zondag in de kerk?" — „Ja Tante, zal u Cher Père heel hartelijk van me groeten en hem zeggen dat ik zoo goed ben en zoo kalm en dat ik hem schrijven zal als ik dáar ben". — „Waar, Marianne?" — „Op Lindenhof". — Nu kwam Tante Frederiek weer eenige passen terug in de kamer. — „Dus is dat toch waar? Wil je dáár heen? Maar Marianne, dat zal Cher Père je nooit vergeven!" — „Waarom niet?" — „Omdat hij dat, en daar heeft hij gelijk in, dat niet convenabel zal vinden. Hij heeft zijn Meizoentje altijd zoo hoog gehouden. Ik geloof dat hij dàt niet zal kunnen dragen, Marianne". — „Vader heeft beloofd geduld met me te hebben, Tante, zou Cher Père dat dan niet kunnen?" — „Wij willen het allemaal, Marianne, maar lieve, je kunt ons geduld ook te veel op de proef stellen!" ✠ „Dus toch, ook deze", zeide Marianne zacht toen ze het coupétje hoorde wegrijden. . . . .

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

✠ Marianne gevoelde dien middag een groot verlangen naar iets dat haar zou opheffen. Zij dacht aan het Bosch, aan de zee, aan Rembrandt en zij koos het laatste, wandelde in het stormachtige najaarsweer naar het Mauritshuis.

(Wordt vervolgd).